

Praten over boeken in de klas

‘ Het vragenspel van Aidan Chambers’

‘We weten pas wat we denken als we het onszelf horen zeggen’. (Aidan Chambers).

Elk individu, kind en volwassene, beleeft een tekst op geheel eigen wijze. Hoe heerlijk is het om weg te dromen tijdens het lezen van een eigen gekozen boek, je eigen beeld erbij te vormen, associaties te maken met jouw eigen leven of je fantasie de vrije loop te laten gaan.

Het creëren van tijd voor ‘lekker lezen’ is belangrijk in de onderwijstijd die beschikbaar is. Kinderen leren om een verhaal te beleven, te waarderen en een mening daarover te vormen. Het maken van leeskilometers en even een moment voor jezelf tussen de instructielessen door is voor veel kinderen (en jezelf) een verademing.

Het denken en praten over teksten na vrije leestijd / lekkere leestijd is een uitstekende manier om kinderen te leren hun mening te uiten, hun beleving en interpretatie van een verhaal te delen met anderen. Een gesprek leidt tot verbreding van achtergrondkennis en verfijning van jouw waardering en beleving van de tekst. Een medeleerling kan op basis van eenzelfde tekst tot een ander inzicht komen. Dat is de magie van het geschreven woord! Het delen van deze meningen en interpretaties stimuleert tot het verruimen van je eigen denkwijze en maakt dat je elkaar kunt enthousiasmeren voor het (her)lezen van een tekst, boek of verhaal.

Leesdoelen als meningsvorming, conclusies trekken, samenvatten, tekst op waarde beoordelen en informatie uit de tekst afleiden staan vaak centraal bij het begrijpend lezen van teksten. Ook de kerndoelen 4, 6, 7, 9 en 10* beschrijven dit.

Dit lukt door het samen praten en denken over teksten. Tevens stimuleert het communiceren over teksten de vaardigheid in het stellen van vragen bij een tekst, het voorspellen van het vervolg, het verbeelden van de inhoud en het gebruiken van voorkennis. De belangrijkste leesstrategieën bij het begrijpend lezen.

Deze vaardigheden helpen leerlingen op school, maar ook in het dagelijks leven om kritisch te denken, samen te werken en goed mondeling met elkaar te communiceren waarbij sociale omgangsregels (indirect) geleerd worden (elkaar laten uitpraten, luisteren naar elkaar, respect voor elkaars mening).

In de lessen van wereldoriëntatie, taal en begrijpend lezen stimuleren we de ontwikkeling van het hardop met elkaar nadenken over teksten. Een brede variatie in aanbod van tekstsoorten is wenselijk en zorgt voor een verrijking van de beleving van het geschreven woord. Het praten met elkaar over gelezen boeken / teksten / krantenartikelen in vrije leestijd is hierop een mooie aanvulling.

Aidan Chambers geeft in zijn ‘cirkel van Chambers’ (De Leesomgeving, Vertel Eens, 1995) de belangrijkste uitgangspunten weer van een stimulerende leesomgeving:

Een mooi hulpmiddel in het stimuleren van leesbevordering en uitwisseling met elkaar over teksten is het 'Vragenspel van Chambers'

Hoe speel je het spel?

Vorbereiding:

Kopieer de kaartjes waarmee het spel gespeeld gaat worden dubbelzijdig. Liefst op wat steviger, gekleurd papier. Snijd de kaartjes los.

Spelen:

Het groepje (4 – 6) kinderen dat het spel gaat spelen vormt een kring. In het midden ligt de stapel kaartjes met de vragen naar onder. Om de beurt wordt een kaartje gepakt, de vraag gelezen, en beantwoord door het kind dat het kaartje pakt. Vervolgens reageren de andere kinderen hierop. Daarna wordt het kaartje onderop de stapel geschoven en pakt het volgende kind in de kring een kaartje.

Het spel kan gespeeld worden door kinderen die allemaal hetzelfde boek gelezen hebben. Noodzakelijk is dit niet, ook in een kring met kinderen die verschillende boeken gelezen hebben, leveren de vragen genoeg stof tot praten op.

Aidan Chambers stelt dat praten over boeken met behulp van de vragen in het spel het best tot zijn recht komt, wanneer dit onder leiding van de leraar gebeurt. De rol van de leraar bestaat dan vooral uit doorvragen, de inbreng van kinderen op elkaar betrekken en het maken van samenvattingen.

Het zal om organisatorische redenen voor de leraar niet altijd mogelijk zijn om ieder groepje dat het spel speelt te begeleiden. De "second best" oplossing is dan dat kinderen het spel zelfstandig spelen. Dit dient dan wel voorafgegaan te worden door een goede introductie, waarbij het spel eerst enkele malen onder leiding van de leraar wordt gespeeld. Dat kan eventueel met de hele groep worden gedaan. Zo raken de kinderen vertrouwd met het type vragen en hebben ze geoefend in het geven van antwoorden en het op elkaar reageren. Wanneer kinderen het spel zelfstandig spelen wordt daar na afloop verslag van uitgebracht. Eén van de kinderen in het groepje krijgt dit mee als taak.

De kaartjes kennen een oplopende moeilijkheidsgraad: A/B/C/vragen bij gedichten

Spelsuggesties: Laat kinderen ook eens zelf vragen bedenken en speel daarmee het spel.

Maak vragenkaartjes die passen bij het thema waar de groep mee bezig is, bijvoorbeeld het thema van de Kinderboekenweek/-Maand. Varieer in het aanbod van tekstsoorten: denk bijvoorbeeld ook aan songteksten, handleidingen, krantenartikelen, interviews.

Meer weten over leesbevordering; hoe zet je dit uit voor de hele school, hoe 'vul' je de cirkel van Chambers met zinvolle activiteiten en middelen en hoe zorg je ervoor dat het technisch lezen zo goed mogelijk op orde is of gecompenseerd kan worden, zodat elk kind ruimte en tijd heeft om een tekst te beleven en te kunnen delen:

Lees de boeken van Aidan Chambers: Leespraat, Vertel Eens, De Leesomgeving

A-kaarten

A Geen vraag voor jou! Wacht 1 beurt.	A Wat kwam er steeds terug?	A Wat vind je bijzonder?
A Wat vind je mooi?	A Wat vind je niet leuk?	A Bedenk zelf eens een vraag en stel die aan je buurman of buurvrouw!
A Kun je een spannend stuk noemen? Zo ja, welk stuk?	A Snap je iets niet?	A Zitten er moeilijke woorden in?
A Wat vind je vervelend?	A Wat vind je grappig?	A Zit er iets in wat volgens jou niet klopt?

<p>A</p> <p>Waren er stukken die je saai vindt?</p> <p>Kun je die noemen?</p>	<p>A</p> <p>Heb je zelf wel eens zo iets meegemaakt? Wat?</p>	<p>A</p> <p>Wat vind je moeilijk?</p>
<p>A</p> <p>Waar had je meer over willen horen?</p>	<p>A</p> <p>Wat vind je leuk?</p>	<p>A</p> <p>Heb je stukken overgeslagen?</p> <p>Hoe komt dat?</p>
<p>A</p> <p>Herken je iets uit andere boeken?</p> <p>Weet je nog welk boek dat was?</p>		

B-kaarten

<p>B</p> <p>Geen vraag voor jou!</p> <p>Wacht 1 beurt.</p>	<p>B</p> <p>Als de schrijver je zou vragen wat er anders of beter zou kunnen, wat zou je dan zeggen?</p>	<p>B</p> <p>Wil je het nog een keer lezen?</p>
<p>B</p> <p>Is er een speciale plek waar je graag leest?</p>	<p>B</p> <p>Als jij dit geschreven had, wat had je anders of beter gedaan?</p>	<p>B</p> <p>Heb je het achter elkaar uitgelezen of in kleine stukjes?</p>
<p>B</p> <p>Vind je het leuk om over dit boek of verhaal te praten?</p>	<p>B</p> <p>Wat vind je het belangrijkste aan dit verhaal / boek?</p>	<p>B</p> <p>Wil je nog iets anders van deze schrijver lezen?</p>
<p>B</p> <p>Was er een stuk dat je mooi vond klinken?</p>	<p>B</p> <p>Zijn je tijdens het lezen woorden of zinnen opgevallen die je mooi vindt? Weet je nog welke?</p>	<p>B</p> <p>Bedenk zelf eens een vraag en stel die aan je buurman of buurvrouw!</p>

B Kun je een stuk nemen dat het meest lijkt op het echte leven?	B Zijn je tijdens het lezen woorden of zinnen opgevallen die je lelijk vindt? Weet je nog welke?	B Ken je mensen die het heel mooi zouden vinden? Wie zou het ook moeten lezen?
B Kun je een stuk noemen dat nooit gebeurd kan zijn?	B Is dit een verhaal of boek om vlug te lezen of juist langzaam?	B Zag je het voor je ogen gebeuren? Kun je een stuk noemen?
B Hoe denk je dat de schrijver op het idee voor dit verhaal is gekomen?	B Wat ga jij je vrienden er over vertellen?	

C-kaarten

<p>C</p> <p>Geen vraag voor jou!</p> <p>Wacht 1 beurt.</p>	<p>C</p> <p>Doet een van de personages je denken aan iemand die je kent?</p>	<p>C</p> <p>Zijn er stukken in het verhaal waarvan het vertellen net zo lang duurt als in werkelijkheid?</p>
<p>C</p> <p>Waar speelt het verhaal zich af? Op 1 plek of op verschillende plekken?</p>	<p>C</p> <p>Is de plaats waar het verhaal zich afspeelt van belang?</p> <p>Zou het net zo goed of beter op een andere plaats kunnen spelen?</p>	<p>C</p> <p>Zijn er gebeurtenissen in het verhaal die lang duren, maar heel vlug of in een paar woorden verteld worden?</p>
<p>C</p> <p>Welk personage boeit jou het meest?</p> <p>De hoofdpersoon of juist iemand anders?</p>	<p>C</p> <p>Wie is de belangrijkste persoon?</p>	<p>C</p> <p>Welke personages vindt de verteller aardig? Hoe merk je dat?</p>
<p>C</p> <p>Geen vraag voor jou!</p> <p>Wacht 1 beurt.</p>	<p>C</p> <p>Wat weet je van de schrijver?</p>	<p>C</p> <p>Gebeurt het nu?</p> <p>Of lang geleden?</p> <p>Is het een herinnering?</p> <p>Waarom denk je dat?</p>

<p>C</p> <p>Welke personages vind je niet aardig?</p>	<p>C</p> <p>In welke tijd speelt het verhaal zich af?</p>	<p>C</p> <p>Bedenk zelf een speciale vraag en stel die aan je buurman of buurvrouw!</p>
<p>C</p> <p>Hoe lang duurt het verhaal?</p>	<p>C</p> <p>Wordt het verhaal verteld in de volgorde waarin de gebeurtenissen plaats vinden?</p>	<p>C</p> <p>Welke personages vindt de verteller niet aardig?</p> <p>Hoe merk je dat?</p>
<p>C</p> <p>Beschouw jezelf eens als toeschouwer.</p> <p>Door wiens ogen heb je het verhaal gevolgd?</p>	<p>C</p> <p>Komt de verteller in het verhaal voor? Zo ja, wie is het dan?</p>	

D - vragen bij gedichten

D Geen vraag voor jou! Wacht 1 beurt.	D Is er een moment in het gedicht dat jij nu voor je ziet?	D Moet een gedicht altijd rijmen?
D Wil je nog iets van deze dichter lezen?	D Heb je een ritme gevoeld?	D Hoe weet je dat dit een gedicht is?
D Wat is het verschil tussen een lied en een gedicht?	D Staan er woorden in dit gedicht die je lelijk vindt?	D Ken je mensen die het gedicht mooi zouden vinden? Wie zijn dat?
D Wat is het verschil tussen een verhaal en een gedicht?	D Staan er woorden in het gedicht die meer dan 1 betekenis hebben? Welke?	D Bedenk zelf eens een vraag en stel die aan je buurman of buurvrouw!
D Staan er woorden in dit gedicht die je mooi vindt?	D Zit er herhaling in? Waar?	D Kun je een stuk van het gedicht noemen dat echt gebeurd kan zijn?

<p>D</p> <p>Kun je een stuk van het gedicht noemen dat niet echt gebeurd kan zijn?</p>	<p>D</p> <p>Wil je het nog een keer lezen?</p>	<p>D</p> <p>Is het een gedicht om snel of langzaam te lezen?</p>
<p>D</p> <p>Wat vind je het belangrijkste aan dit gedicht?</p>	<p>D</p> <p>Zijn er klanken die steeds terugkomen?</p>	